

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui „2021 m. metinė tvaraus augimo strategija“

(COM(2020) 575 *final*)

(papildomoji nuomonė)

(2022/C 105/27)

Pranešėjas **Gonçalo LOBO XAVIER**

Komiteto biuro sprendimas	2021 4 26
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 32 straipsnio 1 dalis ir Darbo tvarkos taisyklių įgyvendinimo nuostatų 29 straipsnio a punktas
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2021 10 5
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 10 20
Plenarinė sesija Nr.	564
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	168 / 0 / 1

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) vis dar yra susirūpinęs dėl to, kad daugumoje valstybių narių trūksta aiškumo dėl nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų (NEGADP) valdymo sistemų ir atsakomybės už jų įgyvendinimą paskirstymo tarp centrinio, regioninio ir vietos lygmenų. Taip pat, savaime suprantama, nėra pakankamai aišku, kokie yra tinkami mechanizmai, skirti įtraukti pilietinės visuomenės organizacijas ir socialinius partnerius į NEGADP įgyvendinimo, stebėsenos ir koregavimo etapus. Tai buvo paminėta vasario mėn. EESRK rezoliucijoje⁽¹⁾ ir, nepaisant Komisijos pastangų, padėtis nesikeičia. EESRK primygtinai ragina atidžiau išnagrinėti šiuos esminius Sąjungos ekonomikos gaivinimo aspektus.

1.2. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad reikia įvertinti EGADP įgyvendinimo pažangą. Reikalingi geri stebėsenos rodikliai, nes jie bus tolesnės plėtros ir atsigavimo gairės. Valstybės narės turi tinkamai reaguoti į šį iššūkį ir nepristigti drąsos informuojant piliečius apie būsimus didžiulius sunkumus.

1.3. EESRK tvirtai tiki kito semestro ciklo, kaip pagrindinio ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) įgyvendinimo įrankio, svarba Sąjungai. Nacionaliniuose planuose numatytos dvejų rūšių priemonės: valstybės narės gali imtis radikalių struktūrinių pokyčių vykdydamos dvejopą pertvarką ir užtikrindamos investicijas bei vykdydamos reformas nuo šios krizės tiesiogiai kenčiančių piliečių (šeimų, darbuotojų, verslininkų ir t. t.) labui. EESRK nuomone, reikia atsižvelgti į abi šias galimybes. Joms įgyvendinti reikalingos skirtingos priemonės, kurios kartais nesutampa. Atsigavimas yra būtinas, kad ekonomikos sistema taptų atspari.

1.4. COVID-19 krizė atskleidė kai kuriuos pavojingiausius Europos trūkumus – tai pramonės koordinavimo politikos stoka ir daugelio produktų ir paslaugų priklausomybė nuo kitų ekonomikos sričių. EESRK supranta, kad įpročius ir politiką keisti sunku, taip pat reikia daug metų, kad būtų juntamas tikrasis naujos politikos poveikis. Tačiau laikas yra brangus, jei Sąjunga nori keistis ir atsigauti. Išaugusios žaliavų kainos (ir sunkumai skirstant žaliavas), puslaidininkių trūkumas ir didelės energijos kainos taip pat rodo, kad Sąjunga yra priklausoma nuo ypatingos svarbos turto. EESRK norėtų, kad visos valstybės narės imtųsi realių veiksmų investicijų į švietimą, infrastruktūrą ir pramonės politiką srityje, nes tai gali padidinti užimtumą ir padėti piliečiams paskatinti Europos pramonės vystymąsi.

⁽¹⁾ Organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimas nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų procesuose. Kas veiksminga, o kas ne? (OL C 155, 2021 4 30, p. 1).

1.5. EESRK remia investicijas į kokybišką švietimą, mokymąsi visą gyvenimą ir mokslinius tyrimus ir plėtrą, kurie yra būtini siekiant orientuoti ir papildyti priemones „Next Generation EU“ skatinamus ekonominius ir socialinius pokyčius. Akivaizdu, kad būtinos investicijos nuo COVID-19 pandemijos smarkiai nukentėjusioms sveikatos priežiūros sistemoms ir visuomenės sveikatos politikai stiprinti. Jos turi būti derinamos su iš tiesų stipria pramonės politika, kuri gali skatinti produktų ir paslaugų gamybą ir plėtrą Europoje, kad būtų išvengta visiškos priklausomybės nuo kitų ekonomikos sričių.

1.6. EESRK mano, kad atėjo laikas iš esmės ir nuodugnai reformuoti paktą. Vykstant šiam atnaujintam semestru reikalinga tvirta rekomendacija ir naujas paktas, į kurį būtų įtrauktos tam tikros privalomos procedūros ir taisyklės dėl konsultacijų su pilietinės visuomenės organizacijomis ir vietos valdžios institucijomis. Tam reikia imtis veiksmų. Atėjo metas parengti privalomas dalyvavimo visuose etapuose – nuo pasirėngimo iki įgyvendinimo – taisykles, kad ateityje būtų išvengta struktūrinių problemų.

1.7. EESRK nuomone, trumpa pagrindinių EGADP prioritetų analizė rodo, kad dėmesys aiškiai sutelkiamas į žaliajo kurso tikslus. EESRK mano, kad žinoma, tai yra svarbu, tačiau neramu dėl kai kurių priemonių, kurios atrodo nepakankamai pagrįstos, įgyvendinimo ir poveikio. Piliečiai, darbuotojai ir įmonės turi būti remiami vykstant šiai pertvarkai, o tikslai turi būti aiškiai ir pagrįstai apibrėžti, kad būtų išvengta tokios situacijos, kai politinė retorika yra stipri, bet politika blogai įgyvendinama praktikoje, dėl to sudaro rimtas giluminis šalutinis poveikis.

1.8. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad daugelį metų nebuvo atsižvelgiama į vieną svarbiausių semestro proceso rezultatų. Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos suteikia galimybę tobulėti ir yra grindžiamos nuosekliais duomenimis. Valstybės narės turėtų iš naujo įvertinti savo požiūrį į šią priemonę, ypač COVID-19 krizei pasibaigus ir atsižvelgiant į EGADP teikiamą galimybę įgyvendinti struktūrines reformas (švietimo, fiskalinės politikos, darbo rinkos, socialinės apsaugos pagal socialinių teisių ramstį ir atsižvelgiant į Porto anksčiausiojo lygio susitikimo rekomendacijas), kurios yra būtinos daugumai valstybių narių. EESRK labai rekomenduoja valstybėms narėms keisti požiūrį, o pilietinės visuomenės organizacijos turėtų būti labai aktyvios šiame procese ir jį prižiūrėti.

1.9. EESRK taip pat ragina atkreipti dėmesį į kai kurių valstybių narių lėšų įsisavinimo gebėjimus, atsižvelgiant į jų rezultatus. Pusė 2014–2020 m. daugiamečių finansinės programos (DFP) struktūrinių fondų nebuvo panaudota iki 2020 m. pabaigos ir šios lėšos turėtų būti išleistos ateinančiais metais. Komisija, remdamasi patirtimi ir duomenimis, turėtų perspėti valstybes nares ir padėti joms geriau perskirstyti lėšas skirstymo ir tvarkaraščio požiūriu. Labai svarbu išpėti valstybes nares, kad jų politiniai sprendimai neturi pakenkti atsigavimo procesui ir kad reikia imtis tam tikrų priemonių, kad būtų išvengta problemų sistemoje. Tai apima ne tik poreikį vengti biurokratijos, bet ir būtinybę teikti tinkamą politinę paramą veiksmingumui užtikrinti.

1.10. EESRK mano, kad dėl neišvengiamo skaitmenizacijos proceso, ypač susijusio su viešosiomis paslaugomis sveikatos priežiūros ar socialinėse sistemose, sumažės darbo vietų. Dėl skaitmenizacijos taip pat gali kilti problemų vyresnio amžiaus piliečiams, kuriems sunkiau prisitaikyti prie šio skaitmenizacijos proceso. EESRK ragina atkreipti dėmesį į būtinybę parengti programas, kuriomis būtų galima iš tikrųjų paremti piliečius ir palengvinti pertvarką. Valstybės narės turi investuoti lėšų šių pokyčių paveiktiems žmonėms perkvalifikuoti, o sprendžiant šį uždavinį reikalinga politinė draša, taip pat tinkamas bendravimas su piliečiais siekiant paaiškinti politiką ir tikslus.

1.11. EESRK palankiai vertina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo rezultatų suvestinės iniciatyvą. EESRK mano, kad tai bus labai svarbi priemonė, galinti paskatinti investicijų procesą ir sukurti mechanizmus, kurie galėtų būti nepaprastai svarbūs Sąjungai. EESRK taip pat pritaria siūlomam tvarkaraščiui, kurį Komisija turėtų priimti iki rugsėjo mėn. pabaigos⁽²⁾. Tačiau EESRK primygtinai reikalauja, kad šiame procese taip pat dalyvautų pilietinės visuomenės organizacijos. Tai ne matomumo klausimas. Tai budrumo klausimas ir EESRK taip pat ragina atkreipti dėmesį į būtinybę įgalinti pilietinės visuomenės organizacijas ir jas parengti šiam iššūkiui. Nenaudinga raginti pilietinės visuomenės organizacijas imtis veiksmų, jei jos nėra pasirėngusios arba neturi išteklių aktyviai veikti. Tai yra didžiulė pilietinės visuomenės organizacijų atsakomybė ir galimybė.

(²) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo rezultatų suvestinė ir bendri rodikliai bei deleguotojo akto projektas: Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo rezultatų suvestinė. Bendri rodikliai ir išsamiai apibrėžti elementai.

2. Bendrosios pastabos

2.1. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos komunikatą dėl Ekonominės politikos koordinavimo 2021 m.: COVID-19 įveikimas, atsigavimo rėmimas ir ekonomikos modernizavimas⁽³⁾. Pasaulyje vyksta didelė krizė, kuri, regis, kenkia visiems atkūrimo planams ir strategijoms. Tačiau, jei norime padėti mūsų Sąjungai, Europa turi būti atspari ir stipri.

2.2. Siekdama kovoti su COVID-19 pandemija, sušvelninti krizės poveikį ir grąžinti mūsų ekonomiką į patikimo, tvaraus ir integracinio augimo kelią, Europos Sąjunga iš tiesų ėmėsi precedento neturinčių veiksmų. Tačiau vis dar yra daug neišskumų dėl sveikatos politikos veiksmingumo, kadangi sveikatos krizė padarė didžiulį poveikį piliečių pasitikėjimui, kuris yra būtinas ekonominiams ir socialiniams atsigavimui. Tikslas paskiepyti daugiau kaip 70 proc. Europos gyventojų turės didžiulį poveikį žmonių pasitikėjimui ir EESRK palankiai vertina valstybių narių veiksmų koordinavimą siekiant šio tikslo. EESRK taip pat ragina atkreipti dėmesį į tai, kad reikia paaiškinti piliečiams, kad šie pasiekimai yra svarbūs, tačiau vis dar turime elgtis atsargiai, nes šių priemonių gali nepakakti, kad būtų visiškai sustabdyta sveikatos krizė.

2.3. Valstybėms narėms suteikta galimybė pateikti nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus yra labai svarbus veiksnys, kuriam turi būti teikiama pirmenybė. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad įgyvendinant šiuos planus ir vykdamas jų stebėseną pilietinės visuomenės organizacijos gali atlikti labai svarbų vaidmenį. Tai turi būti aišku visoms valstybėms narėms. EESRK rezoliucijoje teigiama: „EESRK mano, kad visos restruktūrizavimo proceso reformos turi būti grindžiamos pamatiniais ES principais: žmogaus ir socialinių teisių apsauga, demokratinėmis vertybėmis ir teisinės valstybės principu. EGADP investicijomis turi būti siekiama išnaudoti visą bendrosios rinkos potencialą, stiprinti ES ekonominį atsparumą, įgyvendinti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus (DVT), kurti žiedinę ekonomiką, ne vėliau kaip iki 2050 m. Europos Sąjungoje pasiekti poveikio klimatui neutralumą, skatinti inovacijas ir modernizavimą, susijusius su ekonomikos ir visuomenės skaitmenizacija, ir užtikrinti veiksmingą Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą, kad būtų pasiekta socialinė sanglauda, panaikintas skurdas ir sumažinta nelygybė⁽⁴⁾.“

2.4. 750 mlrd. EUR (iš kurių 500 mlrd. EUR jau galima naudoti) vertės priemonė „Next Generation EU“ yra pagrindinė ES priemonė, skirta skatinti investicijas ir atsigavimą, kad po šios krizės Sąjunga taptų stipresnė ir atsparesnė.

2.5. EESRK mano, kad Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane nustatyti konkretūs veiksmai, kuriais bus stiprinamas visų sričių Sąjungos politikos socialinis aspektas, padės užtikrinti įtraukų atsigavimą.

2.6. EESRK taip pat patvirtina savo poziciją, kad aplinkos tvarumas, našumas, teisingas ir sąžiningas paskirstymas ir makroekonominis stabilumas tebėra pagrindiniai ES ekonominės darbotvarkės principai. Nepaisant visų iššūkių, žaliasis kursas tebėra ilgalaikis prioritetas ir Europa turi pasinaudoti galimybe imtis iniciatyvos šiuo klausimu.

2.7. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad tebėra labai svarbu veiksmingai koordinuoti politiką pagal Europos semestrą siekiant po pandemijos užtikrinti didesnę, tvarų ir įtraukų ES ekonomikos augimą. EESRK į tai atkreipė dėmesį pastaraisiais mėnesiais ir tai tebėra vienas iš prioritetų.

2.8. Komitetas mano, kad valstybėse narėse organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimas apskritai tebėra menkas. Organizacijos buvo informuotos ir daugeliu atvejų išklaustytos; tačiau tai davė mažai apčiuopiamų rezultatų. Daugumoje valstybių narių, išskyrus keletą išimčių, nebuvo veiksmingų konsultacijų, lėmusių reikšmingus pradinių vyriausybės pasiūlymų pakeitimus.

3. Konkrečios pastabos

3.1. Imantis priemonių ES ir nacionaliniu lygmenimis, pandemijos poveikį Europos darbo rinkoms pavyko apriboti. Tačiau požiūris ir padėtis Sąjungoje vis dar skiriasi. EESRK mano, kad reikia taikyti diferencijuotus metodus siekiant užtikrinti nuo krizės nukentėjusių valstybių narių atsigavimą.

⁽³⁾ COM(2021) 500 *final*, 2021 6 2, Ekonominės politikos koordinavimas 2021 m.: COVID-19 įveikimas, atsigavimo rėmimas ir ekonomikos modernizavimas.

⁽⁴⁾ Organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimas nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų procesuose. Kas veiksminga, o kas ne? (OL C 155, 2021 4 30, p. 1).

3.2. EESRK pritaria nuomonei, kad ekonominė politika turi būti palaikoma 2021 ir 2022 m. Valstybėse narėse vyksta didžiulė kova, kuri toli gražu dar nesibaigė. Sąjunga turi nugalėti ir suvokti, kad ekonomikos gaivinimo planams įgyvendinti prireiks laiko ir kad norint pasiekti rezultatų reikia atsparumo. EESRK primygtinai ragina parengti trumpalaikes ir vidutinės trukmės strategijas, kuriomis būtų tinkamai kovojama su neigiamu krizės poveikiu ir ilginiui būtų užtikrinamas tvirtas ir tvarus ekonomikos augimas.

3.3. Europos piliečiams būdinga įdomi tendenciją taupyti daugiau. Šia tendencija taip pat reikėtų pasinaudoti kaip tinkama proga paskatinti privačias ir viešąsias investicijas, kurios gali turėti įtakos ekonomikos atsigavimui ir socialinėms sąlygoms. EESRK ragina imtis konkrečių veiksmų šiuo klausimu ir mano, kad Komisija turėtų skatinti visas valstybes nares vykdyti griežtą fiskalinę politiką. Reikia kūrybingumo, kad būtų priimtos strategijos, kuriomis šios santaupos būtų paverstos pažangiomis investicijomis, o atsakomybė už tai turi būti paskirstyta vyriausybėms, suinteresuotiesiems subjektams ir finansų įstaigoms.

3.4. EESRK, aktyviai remiamas ir padedamas jo Europos semestro grupės, ketina per ateinančius mėnesius parengti kitą rezoliuciją, prie kurios prisidės šiuo tikslu sudarytos 27 (ESG delegacijos (po tris narius), ir stebės pilietinės visuomenės dalyvavimą įgyvendinimo procese, kartu analizuos politikos turinį iš pilietinės visuomenės perspektyvos. Šiuo metu užregistruotas tik nedidelis pagerėjimas, daugiausia susijęs su oficialiais informaciniais susitikimais, o galimybės daryti įtaką planams yra labai ribotos.

3.5. Pilietinės visuomenės organizacijos palankiau vertina vyriausybių galimybes panaudoti lėšas investicijoms skatinti, o ne augimą skatinančioms reformoms, ir daugelis narių mano, kad jų šalių nacionaliniuose ekonomikos atgaivinimo ir atsparumo didinimo planuose trūksta užmojo ar išipareigojimo vykdyti reformas, tuo tarpu kiti kritiškai vertina papildomų investicijų, kurios nebuvo numatytos iki COVID-19 krizės, trūkumą.

3.6. Europa susidūrė su didžiuliais sunkumais dėl COVID-19 krizės, kuri parodė pavojingą Sąjungos silpnybę: tai pramonės koordinavimo politikos stoka ir daugelio produktų ir paslaugų priklausomybė nuo kitų ekonomikos sričių. Siekiant palengvinti ekonomikos atsigavimą, šią problemą reikia spręsti koordinuotai. Kaip niekad reikalinga tikra pramonės politika ir dabar pats laikas imtis veiksmų. Žaliavų kainų padidėjimas taip pat rodo Sąjungos priklausomybę nuo ypatingos svarbos turto. EESRK norėtų, kad visos valstybės narės imtųsi realių veiksmų investicijų į švietimą, infrastruktūrą ir pramonės politiką srityje, nes tai gali padidinti užimtumą ir padėti piliečiams paskatinti Europos pramonės vystymąsi.

3.7. Didžioji dauguma pilietinės visuomenės organizacijų (71 proc.) mano, kad jų dalyvavimas rengiant jų šalių nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus buvo skirtingas: nuo „šiek tiek nepakankamo“ iki „labai riboto“.

3.8. EESRK mano, kad skaitmenizacijos procesas yra labai svarbus siekiant paskatinti ekonomiką ir visuomenę, tačiau valstybėms narėms tikrai reikia parengti programas ir skirti išteklių, kad būtų pašalintos kliūtys šiam procesui, ypač kai kurioms gyventojų grupėms – vyresnio amžiaus žmonėms ir mažiau kvalifikuotiems asmenims. Todėl prioritetas yra būtinybė kurti IT programas, kurių poveikis būtų suderintas su programine įranga, kuria galėtų pasinaudoti visi piliečiai. Skaitmenizacijai – taip. Bet ne bet kokia kaina.

3.9. EESRK labai palankiai vertina Komisijos pateiktą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo rezultatų suvestinės iniciatyvą. Tai svarbus žingsnis norint užtikrinti EGADP įgyvendinimo stebėseną ir EESRK mano, kad tai galimybė paskatinti investicijų procesą ir sukurti mechanizmus, kurie galėtų būti nepaprastai svarbūs Sąjungai. Vėlgi, pilietinės visuomenės organizacijos gali atlikti labai svarbų vaidmenį šiame procese ir yra pasirengusios bendradarbiauti.

4. Gaivinimo planai ir skirtingi metodai

4.1. EESRK mano, kad, kalbant apie esamą sistemą, pirmenybė turi būti teikiama politikai, susijusiai su valstybių narių tvariu ir įtraukiu augimu bei fiskaliniais balansais. Akivaizdu, kad, įveikus COVID-19 pandemijos keliamą pavojų sveikatai, bus būtina prisitaikyti prie naujo etapo. Reikėtų parengti alternatyvą perviršiniam disbalansui – vienintelei perspektyvai po didžiulio valstybių narių skolos ir deficito augimo. EESRK mano, kad atėjo laikas radikaliai ir nuodugniai reformuoti fiskalinio valdymo sistemą ir griežtai perspėja, kad nereikėtų grįžti prie „senųjų“ fiskalinių taisyklių. Vykstant šiam atnaujintam semestru reikalinga tvirta rekomendacija ir naujas paktas, į kurį būtų įtrauktos tam tikros privalomos procedūros ir taisyklės dėl konsultacijų su pilietinės visuomenės organizacijomis ir vietos valdžios institucijomis. Tam reikia imtis veiksmų. Atėjo metas parengti privalomas dalyvavimo visuose etapuose, pradedant pasirengimu ir baigiant įgyvendinimu, taisykles, o valstybės narės turi apsvarstyti naujus deficito mažinimo tikslus, daugiausia dėmesio skirdamos ekonomikos augimui ir valdymui.

4.2. Būtina skubiai modernizuoti fiskalinę ir ekonominę sistemą, įgyvendinti į gerovę orientuotą politiką ir įgyvendinti subalansuoto biudžeto taisyklę. Šiuo metu Komisija nagrinėja ne tik išlaidas, bet ir (labai teisingai) pajamas. EESRK rekomenduoja nuo darbo jėgos apmokestinimo pereiti prie aplinkos mokesčius, kartu užtikrinti regresinį metodą ir neužkrauti naštos mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams. EESRK taip pat prašo kovoti su agresyviu mokesčių planavimu ir sukčiavimu, nes tai gali pakenkti valstybių narių ir visos ES ekonominiam ir fiskaliniam atsigavimui. Reikia pažangaus požiūrio ir didesnės konvergencijos Sąjungoje, kad būtų galima judėti į priekį. Pinigų ir fiskalinė politika, galbūt progresiniai aplinkosaugos mokesčiai, taip pat turėtų suteikti galimybę laipsniškai mažinti mokesčius. Akivaizdu, kad įtakos gali turėti mokesčių konkurencija su trečiosiomis šalimis, o ne ES viduje.

4.3. EESRK pabrėžia, kad be pandemijos dar daromas spaudimas žaliavų kainoms. Šį klausimą reikia spręsti labai atsargiai. EESRK tiki sąžininga konkurencija ir pritaria, kad reikia vienodų sąlygų, tačiau atkreipia dėmesį į tai, kad padėtis tampa rimta, todėl kyla pavojus, kad didelė žala bus padaryta visai Sąjungai. Pastaraisiais mėnesiais žaliavų kainos padidėjo 30–120 proc., o spaudimas tęsiasi.

4.4. Iš NEGADP matyti, kad valstybių narių nuomonės dėl kiekvienos šalies ekonomikos atsigavimo ir kiekvienos socialinės situacijos skiriasi. Tai taip pat rodo nelygybę pačiose valstybėse narėse. EESRK ragina vykdyti labiau koordinuotą politiką, galinčią sustiprinti Sąjungą. Siekiant išvengti klaidų, būtinas valstybių narių bendradarbiavimas, taip pat galėtų būti dalijamasi gerąja patirtimi. Labiausiai nukentėjo turizmo, apdirbamosios pramonės ir kiti panašūs sektoriai, todėl pirmenybė turėtų būti teikiama jų perkėlimui į kitą lygmenį. Tai bus labai svarbu kuriant darbo vietas, pritaikant darbo jėgą prie realių ekonomikos poreikių ir įtraukiant pilietinės visuomenės organizacijas į įgyvendinimo procesą.

4.5. EESRK yra susirūpinęs dėl to, kad kai kurios valstybės narės iki šiol iš esmės ignoravo Komisijos pateiktas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas ir dėl to kilo skepticizmas dėl galimo požiūrio pasikeitimo ateityje. Be to, kyla abejonių dėl kai kurių valstybių narių gebėjimų įsisavinti lėšas ir EGADP investicijų pokyčius skatinančio poveikio, todėl kyla abejonių dėl jų galimo efektyvumo ir veiksmingumo. Dėl šios priežasties EESRK primygtinai ragina atidžiai stebėti padėtį.

4.6. Komitetas mano, kad NEGADP įgyvendinimas neturėtų būti tik formalumas, o turėtų vykti vadovaujantis tikrąja šios priemonės logika: turėtų būti pripažintas pilietinės visuomenės organizacijų vaidmuo ir konsultacijos turėtų vykti viešuose forumuose, o ne už uždarytų durų.

4.7. COVID-19 krizė išryškino ir sustiprino ilgalaikes mūsų visuomenės spragas, o pažeidžiamiausi asmenys dažnai nukentėjo labiausiai. Didžiausią COVID-19 poveikį pajuto labiausiai nepasiturintys žmonės, o stipriausią kovos su krize priemonių poveikį dažnai patiria keletas visuomenės sluoksnių. Dėl krizės neproporcingiausiai sumažėjo žemos kvalifikacijos ir (arba) jaunimo užimtumas. Be to, daug žmonių susidūrė su smarkiai sutrikusio švietimo problemomis. Didėja nelygybės rizika, susijusi su mažiau kvalifikuotų piliečių grupėmis.

5. Bendroji rinka – europinės gyvensenos stiprybė

5.1. COVID-19 krizė jaučiama visose valstybėse narėse, tačiau jos poveikis skiriasi. Koordinuotas požiūris į skiepimą leido Sąjungai pasiekti labai gerų rezultatų. Tikslas paskiepyti 70 proc. Sąjungos gyventojų buvo milžiniška užduotis, o ES atsakas buvo labai teigiamas. Nepaisant kai kurių problemų (kurių ir reikia tikėtis tokio projekto atveju), tai buvo sėkmingas ir geras „taikos projekto“, koks nuo pat pradžių yra Sąjungos projektas, pavyzdys.

5.2. Dabar labiau nei bet kada anksčiau bendrajai rinkai ir jos integracijai turi būti teikiama pirmenybė ir turėtų būti vengiama politinių ginčų. Politinei retorikai, kuri pasireiškia kai kuriose valstybėse narėse ir kuri kenkia bendrajai rinkai, prieštarauja faktai: tik esant stipriai Sąjungai ir laikantis koordinuoto požiūrio galima derėtis dėl ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų ir juos parengti per tokį trumpą laiką. Komunikacija yra labai svarbi skatinant Europos vertybes, o bendroji rinka yra šio proceso dalis. Vidaus rinka turėtų būti naudinga visiems Europos piliečiams, kad jie galėtų didžiuotis Europos gebėjimu reaguoti į krizę, nepaisant visų kliūčių, kurias sukėlė ryžtingas koordinuotas atsakas į krizę.

5.3. EESRK supranta, kad valstybės narės laikėsi skirtingo požiūrio į sveikatos padėtį, tačiau taip pat pabrėžia, kad pasibaigus vakcinacijos procesui turėtų būti labiau skatinamas koordinavimas ir dalijimasis gerąja patirtimi. Sąjunga turi pasinaudoti savo privalumais, visų pirma laisvu piliečių, prekių ir kapitalo judėjimu. EESRK nori remti šią laisvę nepakenkiant valstybių narių sveikatos sistemoms ir tai įmanoma tik koordinuojant bendrąją rinką. Valstybės narės jau keletą kartų istorijoje parodė, kad tai įmanoma. Tinkamas metas geram atsakui yra dabar.

5.4. EESRK pasisako už bendrąją rinką ir jos galimybes, taip pat stiprią socialinę rinką, kuri yra labai svarbi ir yra Sąjungos skiriamasis ženklas. Šis pasiekimas turi būti išsaugotas.

6. Pilietinės visuomenės organizacijos apie ekonomikos gaivinimo planus

6.1. EESRK tvirtina, kad pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimas yra labai svarbus ekonomikos atsigavimui, ypač atsižvelgiant į tai, kad reikia pripažinti, jog neatidėliotinos gaivinimo priemonės tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu galėtų tapti nuolatinėmis.

6.2. Pilietinės visuomenės organizacijos remia kokybiškas investicijas į švietimą, mokymąsi visą gyvenimą ir mokslinius tyrimus ir plėtrą, kurios yra būtinos norint paskatinti ir papildyti „Next Generation EU“ skatinamus ekonominius ir socialinius pokyčius, taip pat investicijas, kuriomis stiprinamos nuo COVID-19 pandemijos smarkiai nukentėjusios sveikatos priežiūros sistemos ir visuomenės sveikatos politika. Labiau nei bet kada organizacijos „vietos lygmeniu“ turi galimybę ir pareigą nurodyti ir pasiūlyti būdus, kaip įveikti realius iššūkius, o valstybės narės turi būti drąsios įtraukti jas į sprendimų priėmimo procesą. EESRK prašo tokio požiūrio laikytis visų pirma dėl patirties ir žinių, sukauptų per dešimtmečius teikiant paslaugas įvairiais klausimais, ir tai davė labai gerų rezultatų.

6.3. Krizės metu pilietinės visuomenės organizacijų balsas yra svarbesnis nei bet kada anksčiau ne tik dėl šių organizacijų patirties, bet iš esmės dėl to, kad jos turi tiesioginio kontakto su tikrove pranašumą, o tai būtina norint užtikrinti realų poveikį darančios politikos stebėseną ir įgyvendinimą.

Briuselis, 2021 m. spalio 20 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG*
